

Notes per a en Pelle

Marlies Slegers

Il·lustracions de Júlia Moscardó

Traducció de Maria Rosich

Notes per a en Pelle

Marlies Slegers

Il·lustracions de
Júlia Moscardó

Traducció de Maria Rosich

animallibres

Death is not the opposite of life, but an innate part of it.

HARUKI MURAKAMI,
Norwegian Wood

You get what anybody gets – you get a lifetime.

NEIL GAIMAN,
The Sandman: Preludes & Nocturnes

Aquestes són les primeres paraules que m'escrivi el meu difunt pare. És una nota on hi ha el número 1.

La gent es mor, i el meu pare no és cap excepció a la regla. Ara fa un any que es va morir.

Hi ha gent que mor en un accident de trànsit, altres ja han mort abans de néixer. I també n'hi ha que no moren fins passats els cent anys, encara que en són pocs. No fa gaire, al Brasil, van trobar un home que pel que sembla té 131 anys (i encara era viu)! Hi ha gent que mor de gana i gent que mor per menjar massa. Hi ha morts de qui parla tothom; surten als diaris i a la televisió, i tothom sap que han mort. Sovint són estrelles de la música, presidents o herois. Persones com Nelson Mandela. Però també n'hi ha de desconeguts, com la gent que era en aquells edificis de Nova York quan s'hi va estampar un avió. O qui mor en un accident aeri o en un atemptat de camí al lloc on anava de vacances. Hi ha gent que mor per culpa de virus diminuts, i gent que mor per culpa d'algun ésser enorme, com un rinoceront embogit. De vegades algú mor per un atac de tauró. Moltíssima gent mor per picades de mosquit. És estrany, perquè tothom té por dels taurons, però

en realitat són molt més perillosos els mosquits. Maten més gent que el terrorisme. I de vegades algú es mor sense més ni més, arreglant el jardí o caminant per la platja. Altres, com el meu pare, primer es posen malalts i després es moren. La mort forma part de la vida, diu sempre la mare. No se n'ha de tenir por. I no en tinc, però la mort em sembla una mè, perquè t'arruïna la vida.

Giro el paperet, el poso a contrallum, i m'asseguro que no hi digui res més que un 1 i *Hola, Pelle*. Potser el pare hi va apuntar alguna cosa més amb tinta invisible. Si fos així, posant la nota a contrallum hi haurien d'aparèixer unes lletres tènues. Però no veig res.

La capsa que tinc al llit està plena de notes numerades i paquetets. Quan la mare em va donar la capsa de sabates, la vaig reconèixer a l'instant. En aquesta capsa hi havia les últimes sabates que el papa s'havia comprat, aquelles de cuir de color marró que ara són al sabater, gairebé sense estrenar. Quan les acabàvem de comprar, jo vaig portar aquesta capsa a la falda al cotxe tornant a casa. Va ser l'última vegada que el papa va anar de compres amb nosaltres.

—Com em queden?

Havia anat d'un costat a l'altre de la botiga amb aquelles sabates. La mama només havia fet que sí amb el cap. La dependenta es va inclinar per palpar si els dits dels peus del papa no eren massa a prop de la punta de les sabates.

—Bellugui una mica els dits. D'acord. Li van una mica balderes, i sobretot, amples —va dir—. Segur que és la seva talla?

—Sí —va dir el pare amb determinació—. Des que tenia setze anys. Em van la mar de bé. Me les emporto.

Em vaig preguntar si al cap de quatre anys a mi també m'haurien deixat de créixer els peus. Tant de bo, perquè ja els tenia ridículament grossos.

—Les talles depenen una mica de la marca, suposo —va intervenir la mama, arronsant les espatlles.

Jo sabia que no era això; simplement, el papa s'estava encongint a poc a poc però es negava a acceptar-ho. Cada cop hi havia menys papa. On se n'anava la resta, jo no ho entenia gaire. S'estava aprimant. Se li notava a la mà, per exemple. El seu anell de casat s'havia traslladat de l'anular al dit del mig, i finalment al polze, que era una mica més molsudet. Ja havíem fet un forat addicional al seu cinturó al cobert del fons del jardí. Ell m'havia ensenyat a fer-ho, i després m'havia explicat tot el que hi havia al cobert, com un guia en un museu. Em va ensenyar on guardava els claus i els cargols («Tot sempre ben endreçat, Pelle, així ho trobaràs quan ho necessitis. L'ordre fa la vida més fàcil. Mira, els cargols amb els cargols. Els claus negres aquí i els més petits, allà»). On hi havia el trepant i els martells. I tota mena de tipus de cola. Em va ensenyar a fer servir la barrina i a clavar claus. Em va ensenyar com funciona un nivell i com aconseguir tenir la bombolleta just al mig, i per què era important (si no, les bales rodolen).

Enganxava notetes a tot arreu. *Tornavisos. Claus Allen d'1,5 a 6,0. Barrines. Broques de formigó. Serra manual. Claus de got de 2 a 8.* Les claus de got del 9 al 16 anaven a sota. *Tenalles.* El cobert estava ple de notetes, totes escrites amb la seva cal·ligrafia tan característica. Com ja he dit abans: semblava un museu.

La mateixa lletra que en aquesta nota en què hi diu *Hola, Pelle.*

Ensumo la capsa. Fa una olor difusa de cuir, sabó i paper. Totes les notes que hi ha dins estan tancades amb un trosset de cinta adhesiva transparent, i a cada nota hi ha una xifra, com si fos un bingo.

Aquest matí la mama m'ha cridat. Estava asseguda a la taula de fusta blanca de la cuina, a la cadira Ant de color rosa, fent caure la cendra del cigarret, donant-li copets amb una mà. Sota l'altra mà hi tenia una capsa de sabates. Fins ara no m'havia adonat que té les mans arrugades, com paper vell. La llum hivernal entrava per la finestra bruta i li queia just

damunt del cap. Aquest últim any no paren de sortir-li cabells grisos. Com si s'anessin traient una funda castanya d'un en un. Fa poc en Pessi, de la meva classe, va dir que semblava que tingués almenys seixanta anys. Però només en té quaranta-un. En Pessi sempre diu bestieses, i després et fa un pessic. És com si el pessic fos el punt de les seves frases. «Ei, Pelle, tot bé?», i et pessiga. En realitat es diu Karl, però així ja no li diu ningú, excepte la seva àvia, els seus pares i els mestres.

Doncs això, aquest matí la mare era a la cadira rosa. S'havia enrotllat un ble de cabells grisos entre els dits i ara li havia quedat aixecat, com sorprès. La resta dels cabells li queien sobre les espatlles com ocellets amb una ala trencada. Jo em vaig asseure a la cadira Ant de color verd poma. El papa sempre en deia així, de les cadires, perquè el respatllet té forma de cos de formiga. En tenim de tots els colors. El papa sempre seia a la de color blau cel.

—Pelle, saps quin dia és avui? —ha preguntat la mama. El fum pujava en espiral des del cendrer que tenia al costat. Abans no fumava mai, això era una cosa de feia poc. Fastigós. He ventat amb les mans per apartar el fum. Com si l'ambient no estigués prou enrarit, ja. Fa l'efecte que a casa cada dia hi ha menys aire. Com si cada dia fos més gris i sufocant que l'anterior, i això fes que tot anés més lent. Jo volia que arribés l'estiu perquè totes les portes i finestres tornessin a obrir-se i se sentís l'olor de l'herba, i el jardí s'omplís de roselles i botons daurats i els insectes entressin a casa contínuament.

—Dijous. —He reprimít un sospir—. Fumar mata.

—Viure també —ha dit la mama—. I podries deixar de dir-me el mateix? Ja ho sé, que no és saludable. Ja ho sé, que ho hauria de deixar. Però ara mateix no puc.

—És clar que sí, només has de decidir no fumar més.

La mama ha fet que sí amb el cap.

—I un dia ho decidiré. Però ara no. —M'ha dirigit una mirada d'avertència—. Sí, és dijous. Però avui és un dia especial. Saps per què?

En tot cas, el meu aniversari no és; ja fa tres mesos que vaig fer els dotze anys. Havia estat el meu primer aniversari sense el papa. També havíem celebrat el primer Nadal sense ell, i el primer Cap d'Any. Fins i tot s'havia perdut el seu propi aniversari. Tampoc m'havia vist començar la secundària. Però pràcticament tots els nens de la meua classe sabien que el papa és mort; la majoria havien fet la primària amb mi i havien vingut al funeral.

Però què tenia d'especial el dia d'avui? A l'escola no passava gairebé res d'interessant, excepte que avui tocava que ens repartissin els papers de la representació de primavera. Tant de bo a mi se'm saltessin; no tenia gens de ganes de sortir a l'escenari a cantar. Però els de primer hi hem de participar tots, compta per a la nota.

M'estimaria més ser invisible, així ningú em preguntaria si vull participar en una obra de teatre. Ningú em preguntaria contínuament siestic bé. Ni com està la mama. Podria passar-me el dia mirant l'Eva tranquil·lament sense que ella ho sabés. Podria anar amb ella al cinema i de compres, observar-la mentre tria vestits. Podria anar a casa seva i mirar com llegeix o fa deures. I si fos invisible, podria córrer per tot el món i visitar llocs on no va ningú. Sí, aniria al lloc on hi ha l'ovni que va caure l'any 1950 a Roswell, als Estats Units. Molta gent el va veure, però ningú se'ls creu. El govern va enterrar la nau i els cossos dels nou tripulants extraterrestres en algun subterrani, a molta profunditat, en un garbuix de passadissos. Ho podria investigar sense que em veiés ningú. O alliberar els animals que estan tancats en gàbies massa petites. O fer caure les llaunes apilades del supermercat del barri. El propietari es posaria com una mona i ho hauria de tornar a apilar tot. I quan tot just hagués tornat a col·locar l'última llauna, jo tornaria a fer-les caure. Tantes vegades com volgués, fins que me n'avorrís.

Per a la mare ja fa un any que soc pràcticament invisible, així que ja hi tinc experiència. Però el més estrany és que, encara que no em veu realment, sí que em troba especial.

—Ets diferent dels altres —diu de tant en tant—. Ets molt especial. És una virtut que tens, això de no ser com tothom.

Així i tot, ja fa un any que no em veu, només mira amb aire absent la televisió, la paret, una tassa de te que se li refreda a poc a poc, o simplement l'infinit.

La mama m'ha tornat a mirar i ha repetit la pregunta.

—Saps què té d'especial, el dia d'avui?

He arronsat les espatlles.

—És tres de març. Potser així hi caus.

El tres de març va ser el dia de la cremació del papa, ara fa un any. Només he fet que sí amb el cap. No sabia que també s'havien de recordar aquesta mena de dies.

Quan s'acaba, el dol? Tenia por que la mare es quedés trista per sempre i no tornés a riure mai més.

Fa poc, el dia de l'aniversari de la mort del papa, la casa es va omplir de familiars, amics dels meus pares i veïns. Tothom havia portat alguna cosa de menjar, i damunt de la taula hi havia una foto gran de la nostra família. Aquella foto en què el papa està somrient al costat nostre a la platja, morè i musculat, quan encara hi havia prou papa i no s'havia començat a encongir. Aquell dia encara no sabíem que sis mesos més tard seria mort. Encara no sabíem res dels exèrcits de cèl·lules agressives que tenia dins del cos, preparant-se per anar a la guerra. A la foto es veu perfectament que m'hi assemblo, tothom ho diu. Tinc els cabells del mateix to ros, com si s'hi hagués amagat el sol, i el mateix nas xato tan curriós, només que el papa el tenia tort perquè una vegada s'havia barallat amb algú. A la foto està molt musculat. Jo tinc els braços i les cames prims com espaguetis. Trobo que se'm veu desproporcionat. La mama hi surt molt guapa amb el seu vestit de platja. Està radiant, i els cabells llargs de color castany clar voleien al vent com merles joves. El papa l'agafa per la cintura amb orgull, té l'altra mà a la meva espatlla. Jo tinc una pilota i se'ns veu a tots contents i forts.

Com si poguéssim enfrontar-nos a qualsevol cosa.

Doncs l'altre dia davant d'aquesta foto hi havia unes espelmes enceses, i la gent ens mirava, miraven l'aspecte que teníem aquell dia a la platja. Acariciaven el vidre de la foto, i alguns reien i altres ploraven. Hi havia molt de vi, la mama es va emborratxar, i al cap d'una estona van apartar les cadires Ant i la taula. Algú havia posat la música preferida del papa i un parell de persones van començar a ballar. En Paul, el millor amic del papa, va ballar molt amb la mama. A mi en Paul no m'agrada gaire, però si era el millor amic del papa, tan dolent no deu ser. Només que aquell dia reia una mica massa fort quan estava amb la mama i li va passar el braç per les espatlles massa estona. Em va fer l'efecte que ell i la mama compartien alguna cosa de què jo no formava part.

Al final la mama se'n va anar a dormir ajudada per un parell d'amigues mentre la resta endreçaven la cuina i fregaven els plats. Així havíem celebrat el dia de la mort del papa. Paraules de la mama: «celebrar el dia de la mort».

Jo no hi trobava res a celebrar, a un dia estúpid en què recordes que algú ha mort. A ningú li ha passat mai pel cap cantar «Els anys passen volant, els nens petits es fan grans, sembla ahir que vas morir, però ja en fa uns quants anys». Per alguna cosa serà.

A Mèxic sí que celebren la mort, per cert. Tenen el *día de los muertos*. Aquell dia els nens mengen caramels i pastissos en forma de calaveres i esquelets, i els adults, pa de mort. La part de dalt sembla una pila d'ossos, però està fet de massapà. La gent omple cistelles amb tot de coses bones i va al cementiri, i fan un pícnic al costat de la tomba dels avis o de qui sigui que s'ha mort. Riuen i intercanvien records, escolten música, canten i ballen. De vegades dormen al costat de la tomba i encenen espelmes perquè els morts tornin a trobar el camí al món dels vius; pel que sembla, a les fosques no s'hi veuen.

M'he quedat mirant la taula i la capsa de sabates com un beneit.

La mama ha donat un copet a la capsa que tenia al costat. L'he reconeguda: era la capsa de les sabates del papa. Que me les estava donant? La mama s'esperava que em posés aquelles sabates? (Jo no volia de cap manera, perquè a. no eren vambes i b. a l'escola es riurien de mi si les portés. Sobretot en Pessi. I no crec que a l'Eva li agradessin.)

A la Xina, segons havia llegit en algun lloc, la gent crema ofrenes de paper al costat de les tombes. Així els avantpassats queden contents i s'asseguren que els vius siguin feliços. Però si vols estar en contacte amb els morts, has de cremar coses. Si a algú li agradava el perfum, per exemple, has de comprar unes ampolletes de perfum especials per oferir-li. Si algú sempre estava mirant el mòbil, hi afegeixes un telèfon de paper. I si a algú li agradava molt la roba, es cremen vestits de paper a la seva tomba. També cremen diners de mentida. O si a algú li agradava molt el seu cotxe, cremen un Mercedes de paper gros com un quad. No és broma. O fins i tot neveres, o televisors de paper. De fet, a la Xina fins i tot hi ha botigues especials on venen aquesta mena de regals per als morts. I no és l'única cosa estranya que creuen a la Xina. Per exemple, també pensen que si li talles un trosset d'ungla a un mort, et vindrà a visitar. Si ho hagués sabut i visquéssim a la Xina, segur que hauria passat a veure el papa amb un tallaungles.

O hauria fet com a Mèxic i hauria encès tota una renglera d'espelmes perquè trobés el camí cap a casa. O potser fins i tot hauria penjat unes lletres de neó enormes al sostre de casa: Vius aquí!

Al llarg d'aquest últim any he hagut d'aprendre moltes coses sobre la mort. Tot, coses que m'hauria estimat més no saber. Que un cadàver és fred i rígid, per exemple. Que fa una mica de pudor, i que quan algú s'ha mort, de cop sembla molt més petit. Que la pell de sota les ungles s'esgrogueeix

una mica. Que es maquillen els morts, i que de vegades els guarden en una nevera. Que si els treuen perquè algú se'n vol tornar a acomiadar, no poden estar gaire estona a temperatura ambient; si no, el maquillatge se'ls desfà. Que la mort té un so propi: una mena de silenci feixuc en què ningú gosa parlar. Que d'una persona que havia pesat gairebé vuitanta quilos només en queda una urna amb 2,87 quilos de cendra. Que en un funeral has d'estar callat, però pots plorar molt fort. (Cosa que jo no vaig fer, per cert. Els nens no ploren. El papa sempre ho deia, i això era perquè ell no plorava mai, ni tan sols quan sabia que es moriria aviat.) Que les coses d'un mort no es llencen com si res, sinó que ho vas fent de mica en mica. Primer, les coses que no són gaire personals, com abrics, calçotets (que bé, sí que són personals, però no es guarden), pantalons, cinturons, revistes i factures velles, i fins més endavant no hi afegeixes les camises, les samarretes i els jerseis. Les ampolles de loció d'afaitar no es llenquen, i el rellotge, tampoc. Jo havia tret d'amagat un jersei de les bosses que anaven a la beneficència; aquell de color verd, suau i fet malbé, que es posava tant. Encara feia l'olor del papa, i me'l vaig guardar al fons de l'armari. De tant en tant, l'oloro, i si inspiro molt profundament i tanco fort els ulls, és com si el papa hagués entrat a l'habitació amb la seva olor seguint-lo com una ombra.

Una vegada vaig deixar que l'Eva ensumés el jersei. Va fer que sí amb el cap i va dir:

—Sí, és una mica el teu pare. Sento olor de fusta, ceba i xampú.

El pare de l'Eva sempre fa olor de peix, perquè té una parada de peix. Faci el que faci, per molt que es renti les mans amb sabó, quan el pare de l'Eva entra en algun lloc, és com si el seguís un rastre de sardines, gambes i musclos. Sempre havia pensat que el meu pare feia més bona olor que el de l'Eva, però ben mirat, almenys el pare de l'Eva encara és viu, per més que faci pudor de bacallà.